9

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA,

DE

DOLORE CARDIALGICO

Vulgo

Magen-Krampff.

QVAM

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO

ORDINIS MEDICI SENIORE & h. t.

DECANO

PRO DOCTORIS GRADV

Ad. d. April. Anno MDCCXXXI.

PVBLICE AD DISCEPTANDVM

PROPONIT

Friederich Chriſtian Habicht,

WRATISLAVIA SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

AVGVSTÆ REIPVBLICÆ
VRATISLAVIENSIS
PERILLVSTRI
MAGNIFICIS GENEROSISSIMIS,
MAXIMEQVE STRENVIS
PRÆNOBILISSIMIS AMPLISSIMIS
JVRIS-CONSVLTISSIMIS
DOMINO
PRÆSIDI
CÆTERISQVE DOMINIS
SENATORIBVS
SYNDICIS
ATQVE
SECRETARIIS
MÆCENATIBVS PATRONIS
AC FAVTORIBVS
SVBMISSE COLENDIS DEVENERANDIS
DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM

dicat conſecratque
Friedrich Chriſtian Habicht.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA DE DOLORE CARDIALGICO SIVE VENTRICVLI SPASMO.

§. I.

INter graves & acerbos, qui miſere genus humanum torquent, & corpus æque ac animum moleſte afficiunt dolores, is qui cardialgiæ nomine venit, non poſtremum ſibi vindicat locum. Neque vero cordis, ut vulgi fert opinio, & germanice Hertzens-Angſt dicitur, dolor eſt, ſed ipſius ſtomachi, ceu partis valde nervoſæ & exquiſitæ ſenſationis, & præcipue ejus orificiorum val-

de acutus cum ingenti præcordiorum anxietate, ſpirandi anguſtia, viriumque proſtratione, inquietudine, inferiorum partium frigore conjunctus, a ſpaſmo partim & inflatione ortus, totum fere corpus in conſenſum trahens.

§. II.

Neque vero omnis ſtomachi dolor, qualis ſubinde, a crudorum ingeſtorum copia & longiori ibi in ventriculo mora, preſſorius & anxius incidit, cardialgia nominanda, quia non eſt acutus, neque orificia ventriculi tunc valde dolent, inquietudine ac virium proſtratione, nec non extremorum frigore, quæ propria fere & eſſentialia hujus morbi ſunt ſigna, deſtituitur: niſi cardialgiam hanc ſpuriam vocare velimus. Neque etiam cum ſoda ſive ventriculi ardore moleſto, qui jam dictis eſſentialibus notis caret, confundi debet.

§. III.

Acerbioris hujus doloris ſedes, ex communi Medicorum tam veterum quam recentiorum ſententia, ſiniſtrum tantum ſtomachi habetur orificium, quod iam olim HIPPOCRATES & GALENVS cardiam vocarunt; unde etiam hic dolor cardialgiæ nomen mutuatur. Nos vero potius dextrum, quod pylorus nominatur, orificium, imo totum, ratione tunicæ qua inſtructus eſt valde ſenſilis nervoſo-fibroſæ, ſtomachum adfici, vel ex eo eluceſcere arbitramur, quia circa cordis ſcrobiculum, ad latus dex-

trum,

trum, ubi conſtans pylori ſedes eſt, hic atrox incipit & conſiſtit ſemper dolor, & inde ad ſiniſtrum, quod in dorſo non procul a ſpinali medulla ſitum eſt, demum porrigitur.

§. IV.

Cum autem nunquam triſtis & anxia in anima excitetur ſenſatio, niſi a cauſa violenta partes nervoſæ & fibroſæ, vehementi diſtenſione, vel valida conſtrictione, ſive ſpaſtica ſtrictura ſupra modum afficiantur: ita etiam obſervamus, cardialgiam aliam eſſe flatulentam, aliam ſpaſmodicam, adeo ut in illa, ab incarceratis flatibus, totus ſtomachus violenter diſtendatur atque diſtrahatur; in hac vero in arctius potius ſpatium criſpetur, coarctetur atque contrahatur.

§. V.

Non parum quoque refert diſcrimina & ſigna noſſe, quibus cardialgia flatulenta a ſpaſmodica diſtinguitur: in illa major ſpirandi juncta eſt difficultas atque anguſtia, eo, quod ventriculus inflatus, liberum diaphragmatis deſcenſum, qualis ad faciliorem ſpiritum trahendum ſumme neceſſarius eſt, intercipit: dein tumor frequentius ad ſenſum ſat manifeſtus, inſtar ovi in ſcrobiculo cordis ad dextrum latus inclinans, in flatulenta obſervatur, dum pylorus inflato ventriculo ſemper attollitur: præter hæc ructuum adeſt frequentia, quibus ex ore prodeuntibus, dolor nonnihil levari incipit: denique poſt cibum,

præ-

præſertim qui inflat, aſſumtum, dolor ordinario ingraveſcere ſolet. Vbi vero pertinaciori ſpaſmo tota ventriculi ſubſtantia affligitur; tunc major circa præcordia anxietas, major virium defectio, corporisque jactatio atque extremorum frigus percipitur.

§. VI.

Si vehementior & ad veneni naturam accedens cauſa eſt, longe vehementiora & quæ plurimum habent periculi juncta ſunt ſymptomata. Ita ſubinde in capite dolor, vertigo, ſcotomia, agrypnia, mentis interdum emotio & convulſio: in cavitate thoracis pectoris oppreſſio, cordis tremor & ſyncope, pulſus exiguus, debilis, interdum durus & inæqualis, intermittens quoque: in abdomine, ventris tormina, alvi conſtipatio, urinæ ſuppreſſio: in partibus externis, refrigeratio, tremor, horror, alvi conſtipatio; facies livida, contracta, fœdi & flaveſcentis coloris in conſpectum prodeunt.

§. VII.

Non autem, tam atrocia in univerſo corpore, a ventriculo male affecto, ſuboriri poſſe pathemata, is facile mirabitur qui ex anatomicis didicit, par nervorum octavum, quod fere ad omnes nervoſas corporis partes internas fertur, & iis vigorem, robur, motum & ſenſum largitur, valde notabiles & inſignes duos ramos ad ventriculi ſiniſtrum orificium ſpargere: atque internos per arcum minorem ad pylorum; externos vero ad fundum ventriculi ferri:

& hinc

& hinc conſenſionis, quam hæc nobilis pars cum toto ſyſtemate nervoſarum partium alit, ratio ducitur quam aptiſſime. Neque enim ulla alia, in univerſo corpore pars eſt, quæ ſimilem cum præſtantioribus ejusdem partibus alat habeatque conſenſionem mutuamque communicationem, præter ſtomachum: uti id fuſius in *Medicina ration. Syſtem.* a D. D. PRÆSIDE eſt expoſitum. Inter alia hujus rei luculenta teſtimonia, obſervationes hinc inde in Medicorum, qui caſus ad Medicinam Forenſem ſpectantes ſcriptis ediderunt, repertæ id exhibent: quibus conſtat, a forti percuſſione cum manu vel inſtrumento duro circa cordis ſcrobiculum facta, graviſſima protinus ſymptomata, ut quis ſtatim in terram gelidus concidat, epilepſia, imo morte repentina corripiatur, inſequi.

§. VIII.

Igitur duplex eſt cardialgiæ non ſecus ac colicæ ſpecies: altera nimirum flatulenta, quæ ab incarceratis fit flatibus, totam ventriculi cavitatem fortiter diſtendentibus, & talis vocari ſolet germanice Ober-Colic, Hertz-Colic: altera eſt cardialgia ſpaſmodica convulſiva, vulgo hefftiger Magen-Krampff. Sequitur nunc ut inquiramus, qua ratione flatus, cum liberum alias habeant per aperta orificia tranſitum, firmiter in cavitate ventriculi includi & detineri poſſint. Hujus quidem phœnomeni ratio vix a Medicis eſt tacta. Nos ejusmodi vehementem inflationem, quæ incidit in ventriculum, etiam effectum ſpaſmi eſſe, affirmare nihil dubitamus; qui tamen non

totam ventriculi nervoſo - membranaceam ſubſtantiam, ſed tantum ejus orificia ſubtilioris ſenſationis infeſtat: unde iis valde coarctatis & clauſis, non mirum eſt, vapores ex indigeſta maxime crudorum ingeſtorum mole, mediante calore, cum non inveniant exitum, totum ventriculum mire diſtendendo ac diſtrahendo, atrocem cum ſumma anxietate & ſpirandi anguſtia dolorem excitare.

§. IX.

Sunt vero inprimis flatulentæ cardialgiæ obnoxii hypochondriaci, quorum ſtomachus copioſa acida & viſcida pituita ſcatet; ex quo fit, ut a paſtu aliquot horis, intenſas circa præcordia tenſiones, inflationes, graveſque dolores cum difficili ſpiratione experiantur, qui poſtea,ructibus utplurimum acidis prodeuntibus, nonnihil remittunt, vel vomitu ſuperveniente acido pituitoſo inſigniter levantur, & demum paulatim redeunte calore, ad ventriculum & extremas partes, quæ algeſcebant, ſolvuntur. Vidimus tale quoque vitium ſæpius in iis, qui poſt morbum paulo diuturniorem, magnam ſibi ventriculi infirmitatem contraxerunt, quando paulo avidius cibos, præſertim incongruos, ut ſunt pingues acidi & fermenteſcibiles, fructus quoque horæi, ingerunt, accedente ſimul corporis & quam maxime pedum vel regionis lumbaris refrigeratione, ſubortum & crebrius per intervalla reverſum.

§. X.

Vidimus quoque ejuſmodi ventriculi, cum dolore & reſpiratione difficili, inflationem, in infanti-

fantibus lactentibus, a lacte in ventriculo coagulato & ibi ſtagnante acidoque facto, ubi tota præcordialis regio, ſub coſtis ſpuriis, mire flatibus diſtenta & turgida, viſui pariter ac tactui ſe offerebat. Vulgo id vitium dicitur das Hertz-Geſpann. In mentem nobis etiam incidit exemplum, cujusdam juvenis, qui, a nimia recentis & mollioris caſei commeſtione, & deſuper Rhenano non adeo ſpirituoſo ſed acidulo vino hauſto, in flatulentam & gravem cardialgiam incidebat: quam Medicus pro colico dolore, qui tamen longe inferiorem ſedem habet, neque cum tanta ſpirandi anguſtia jungitur, habebat. Neque hoc loco diſcrimen illud inter dolorem colicum, qui ſub ventriculo in ea parte coli, quæ immediate ipſi ſubſternitur, & inter ſtomachalem colicam, ſi ita loqui licet, præterire debemus; quia non ſemel ſed aliquoties, hac in re deceptos fuiſſe Medicos, animadvertimus. Vt itaque circumſtantias loci dolentis, antecedentes cauſas, notas quoque quæ cardialgiæ propriæ ſunt, item fauſtos remediorum ſucceſſus, probe ſemper circumſpectus Medicus obſervet, non ſine ratione monendum ducimus: nam unico diſcutiente applicato clyſtere, colicum ſub ventriculo conſiſtentem dolorem ſublatum meminimus.

§. XI.

Vtut vero plerumque flatulenti & tenſivi ventriculi doloris cauſa, vitioſus humor, qui intra ejus cavitatem paulo diutius retentus, flatus copioſos acidos, & qui ventriculi orificia conſtringunt, excitat:

 ſci-

ſcimus tamen occurrere exempla mali flatulenti, ubi nullam materiam vitioſam in ventriculi vel duodeni cavitate animadvertimus. Quod vel ex eo diiudicare potuimus, quia tales anxiæ & flatulentæ cardialgiæ, feminis præſertim junioribus, reſtitante menſium fluxu, imo per primos menſes gravidis, familiariſſimæ obſervantur, & ructibus doloreque circa cordis ſcrobiculum & dorſum ſe manifeſtant, atque exacte circa menſium tempus revertuntur. Simile quid aliquando in viris, hæmorrhoidibus ſuppreſſis qui laborarunt, eveniſſe notavimus.

§. XII.

Quamvis vero non adeo facile ſit, hujus rei invenire cauſam, nos tamen quandocunque conſideramus, à ſanguine intra inteſtini coli vel recti membranarum vaſa ſtagnante, ſpaſmodicum dolorem in iis partibus effici; nullam aliam pariter hic ſubeſſe cauſam iudicamus, quam, quod facta palyndrome, ſanguis ad regionem ventriculi & præcordialem delatus, atque vaſa ventriculi infarciens, ejus potiſſimum orificia ſpaſticis ſtricturis pariter afficere & infeſtare posſit. Et confirmamur in hac ſententia, cum inter frequentes obſervationes in comperto ſit, in iis qui aſthmate ſtomachali flatulento-ſpaſmodico, ſæpius lethali, & utplurimum hydropem poſt ſe trahente, laborarunt, poſt mortem infarcta & obſtructa viſcera ſanguinea, præſertim hepar, vel etiam polypoſas concretiones in cordis ventriculo repertas fuiſſe quibus, dum obex ponitur ſanguinis libero circulo, facile ejus

impe-

impetus ad præcordia fertur, & ſic cauſam tam anxii doloris, quem perpetuo ructus concomitari ſolent, ſubminiſtrat.

§. XIII.

Cum vero & ſine ſingulari vel plane nulla inflatione, ille acerbiſſimus & anxius ventriculi dolor, vulgo Magen-Krampff, non tantum orificiorum, ſed etiam totius ſubſtantiæ, ob tunicam nervoſam, ſpaſmorum vehementia affligat, ejus etiam cauſas paulo exactius inveſtigare oportet. Jam vero nil propemodum in praxi frequentius occurrit, quam quod mox a vehementi iracundia, circa præcordia & cordis ſcrobiculum, & magis verſus dextram partem, compreſſorius & conſtrictivus dolor cum anxietate & anguſtia pectoris, nauſea, ciborum faſtidio, oris amaritie oboriri ſoleat. Hujus ergo mali cauſam non difficulter is reperiet, qui conſiderat talem eſſe iræ vehementioris vim atque indolem, ut maxime ſuum pernitialem effectum in præcordiis exerat, per quæ, ut bene explicat FERNELIVS *lib. IV. de febr.* c. 10. regio circa ventriculum, diaphragma, jecoris cavum & in eo ductus biliarii detenti, pancreas, in ſpecie ventriculus, ejusque ſuperius orificium, & quæ ſub coſtis nothis, anteriora verſus & ſternum inflectuntur, intelligitur, ſpaſticis conſtrictionibus ea exercendo. Dein quoque ab ira valde commoveriílioſum ſuccum, & ſyſtole canalium, qui bilem vehunt ad duodenum, intenſiori reddita, eam copioſius ibi effundi conſtat; ubi poſtea diuturniori mora, dum corroſiva fit & corrumpitur, uti diarrhϾ, choleræ, vomitionis, ita etiam doloris

cardialgici cauſam omnino ſubminiſtrat, quia acrimonia ſua, & pylorum & fundum ventriculi afficit.

§. XIV.

Non rarum nec inſolens quoque eſt, poſt tertianam, anxium circa præcordia dolorem, cum inſigni virium languore, ciborum faſtidio, oris ſiccitate, & animi leviuſcula defectione, lentoque calore interdum obſervari; quæ cuncta mala a bile vitioſa, copioſius in duodeno, ſi virtus ejus motrix periſtaltica ſub morbo valde fracta fuit, coacervata diutiusque ſtagnante produci, exinde demum intelleximus, dum leni emetico, verbi gratia, uno vel altero grano tartari emetici, cum ſufficiente quantitate aquæ dato, effuſa magna ſaburra, conquieviſſe protinus hæc omnia mala vidimus. Referri huc optima ratione, HIPPOCRATIS Aph. XVII. Sect. IV. meretur, qui, *non febricitanti, ubi cibi faſtidium, cordis dolor, vertigo tenebricoſa & oris amaritudo, purgatione per ſuperiora opus eſſe*, ſignificat.

§. XV.

Aliam porro, a bilioſo humore, cardialgiæ ſpeciem PLATERUS commemorat, in iis hominibus obortam, qui nondum abſoluta concoctione, longius in una ſerie ſedere & ſcribere ſolent, dum veſicam multa bile turgidam comprimendo, ejus affluxum copioſiorem efficiunt; quo fit, ut dolor circa præcordia preſſorius, cum oris amaritie, inde ſuſcitetur: quam obſervationem, ii, qui paulo intemperantius litterarum ſtudiis incumbunt. & ſedendo vitam Academicam agunt, omnino attendere ac animadvertere debent.

§. XVI.

§. XVI.

Præter hæc, nos aliquot exemplis, quæ in praxi D. D. PRÆSES notavit, edocti ſumus, ventriculi ſpaſmum dolorificum, a calculo grandiori in veſicula fellea contento, vel quod pejus eſt, in ductu biliario, ubi exitum molitur, hærente, diuturnum imo funeſtum dolorem ſubortum fuiſſe, ubi, ſi calculi per anum fuerint ejecti, omnis intolerabilis dolor conquievit. Quam cauſam conſtans & diuturnus punctorius, imo ardens verſus hypochondrium dextrum dolor, ictericа facies, inappetentia, magna inquietudo, alvus compreſſa, viriumque defectio, ſatis luculenter manifeſtant.

§. XVII.

Longe vero atrocior & plenioris periculi ſpecies cardialgiæ eſt, quæ ab hauſto veneno urentis & cauſticæ indolis inducitur. Vulgatiſſimum atque innumeris funeſtis exemplis infamatum illud arſenicum, & ei ſimilia, non alia ratione perimunt, quam quod ſubtili & penetranti veneni acumine, altius, in intima fibrarum nervearum ventriculi, ſe inſinuant, easque diſcindendo ac arrodendo, ad immanes ſpaſticas ſtricturas adigunt atque exſtimulant: quæ poſtea univerſum nervoſarum partium genus in conſenſum trahendo, non modo ea ſymptomata, quæ cardialgiæ ſunt eſſentialia, ſed & inſuper ſæviora & funeſta, ut inflammationem ſphaceloſam, delirium, convulſiones, inducunt.

§. XVIII.

Emetica ex ſtibii regulina ſubſtantia petita, ſi

paulo

paulo fortiori doſi imprudenter offeruntur, non niſi cardialgica inducunt ſymptomata; quin aliis etiam intus concurrentibus cauſis, & ubi præcordia jam ſpaſmo adfecta ſunt, lethalem, non ſecus ac venena, quod multis, proh dolor! conſtat exemplis, operationem exſequuntur. Id quod etiam de acrioribus & validioribus purgantibus, quæ ſubtili, cauſtico, & veſicante principio agunt, quorum imprudenti uſu, multi pereunt, intelligendum eſſe exiſtimamus.

§. XIX.

Ipſum peſtilentiæ virus, truculentam ſuam vim, primo omnium, in ventriculum ſpaſmis atque inflammationibus exerere, & graves cardialgicas paſſiones, ſæpe ſyncopticas inducere, in propatulo eſt. Petechiis, febribus purpuratis & malignis, ſi cardialgia ſuccedit, quod maxime in morbi vigore fit, lethale ſignum eſſe ſolet. Peſſimum quoque eſt, ſi cardialgia doloribus arthriticis, podagricis, quod evenit maxime, ſi retrocedit materia ad interiora, ſi fœdis etiam cutis & partium externarum exulcerationibus ſupervenit, id quod frequentius accidere ſolet. Nam materia illa activæ cauſticæ indolis, ſi a nexu & implexu humorum ſequeſtrata, & ad cutis extima propulſa, relegit ſua veſtigia, & nervoſis tenerioris & firmioris texturæ ventriculi & inteſtinorum tunicis ſe altius inſinuat, non ſecus ac venenum agere ſolet, & diutius perſiſtens, cardialgicas anxietates inducendo, hominem exanimat atque non raro interficit.

§. XX.

§. XX.

Dyſenteriæ epidemicæ & malignæ, ſi, quando ea incaute comprimitur, infauſto & periculoſo ſane omine cardialgia ſupervenit: dum cauſtica acris materia, ex inteſtinorum inferioribus ad ſuperiora & ventriculum, retrogrado motu & impetu delata, principes has partes graviter infeſtat; ſubinde lethalia acceſſere ſymptomata conſueſcit.

§. XXI.

Periculi quoque plena a vermibus innaſcitur cardialgia, quando videlicet, uti bene meminit TRALLIANUS, ex partibus inferioribus ſurſum ad ventriculum aſcendunt, eiusque orificiis firmiter inhæreſcunt. Memorabile eſt quod proponit HERCVLES SAXONIÆ *in prælect. pract. P. II. cap. 7.* ſcribens: *ante tres annos ego vocatus ad puerum undecim annorum, vermibus refertum, cui pilulas adhibui. Mane cum reverterem, erat mortuus. Curavi ventriculum aperiri, inveni triginta tres vermes dodrantodes vivos, ori ventriculi adeo tenaciter inhærentes, ut vix avelli potuerint.* Similia exempla legi poſſunt apud HENRICVM *ab* HEER, & LANCISIVM *tr. de mort. ſubitan.* nec non apud RIVERIUM *L. 9. cap.* 10. Repentinæ ejusmodi mortis cauſam non aliam fuiſſe, quam ſyncopen invincibilem, a validiori cordis ſeu potius vaſorum ipſi vicinorum conſtrictione derivandam, veri eſt ſimillimum. Ex quo intelligitur, quanta ſit ad vitam ſervandam ſtomachi ceu nobilioris partis præſtantia, ut igitur HELMONTIVS non ſine cauſa fuerit adductus, animæ ſentientis ibi ſedem collocare.

§. XXII.

Sunt vero adhuc aliæ, atrocis ſtomachalis ſpaſmi eæque abditæ cauſæ. Nam ubi dolor indeſinens eſt, & per multos trahit menſes, ut carnem ac omnes demum vires conſumat, labem ac vitium in partibus ſolidis ſub-

 eſſe

eſſe recte concluditur: quod etiam ſectionibus poſt mortem inſtitutis evictum habemus. Ita in tali chronica cardialgia, RIVERIVS, vid. *cent.* 1. *obſ.* 90. ſcirrhum, totum paucreas, pylori ac duodeni principium ambientem, invenit. JACOBVS HOLLERIVS, *de morbis internis p.* 153. de quodam narrat, qui febre, cardialgia, vomitu, torminibus ventris, dejectionibus pici ſimilibus diu vexatus, tandem obierit. In cujus ſecto corpore inventum ulcus puſtulatum in ambitu, quod tunicas omnes ventriculi, qua parte in pylorum eſt, exedit.

§. XXIII.

Alia adhuc dirum hunc affectum generandi ratio ac via, per metaſtaſin eſt. Ita binis D. D. PRÆSIDI compertum eſt exemplis, parotidum tumores in ſexu muliebri non adeo exiguos, externis quidem applicatis evanuiſſe, ſed brevi poſt cardialgiam cum anguſtia ſpirandi inſecutam fuiſſe. Obſervatum quoque ab Eodem eſt, & hemicraniam, & cardialgiam inter ſe alternaſſe, ita ut cardialgia ſublata, hemicrania fuerit ſecuta, & poſtea, hac ipſa diſcuſſa, cardialgiam rediiſſe.

§. XXIV.

Ceterum dolor ventriculi cardialgicus ex iis eſt morbis, qui, niſi diutius perſiſtat, non facile necant neque magnum alat periculum, niſi aliis morbis præſertim malignis ſuperveniat, vel ab ipſis venenatis rebus, ut fungis comeſtis, item a vermibus fuerit producta. Porro etiam inter eos referendus eſt, qui certis & ordinatis temporum intervallis, quandoque etiam inordinatis redit, & vel breviori, vel longiori tempore affligit, ac alio tempore mitior, alio vehementior eſt. Et uti ordinario fere cum frigore in dorſo, horripilatione cutis, non raro etiam oſcitatione & pandiculatione eius acceſſio eſt, atque in vigore, extremæ, inferiores maxime partes inalgeſcunt, adeo

ut

ut etiam calidum ſatis vehemens admotum vix percipiatur: ita hic dolor, non niſi calore redeunte partibus extremis, calidoque tandem ſudore oboriente per totum corpus, ſolvitur atque diſcutitur. Et uti ſub frigore contractus & exiguus eſt pulſus, ita maior & validior ſub declinatione fit; quod etiam evaneſcentis mali certiſſimum eſt ſignum.

§. XXV.

Enumeratis & perſpectis ſic varii generis, huic gravi dolori inferendo idoneis cauſis, ſequitur iam, ut de eius medicatione dextre adornanda ſolliciti ſimus. Quemadmodum vero ſagax & peritus Medicus, nec certa ad morbum tollenda remedia commendare, nec una eademque ſemper via ac methodo in curando procedere debet & poteſt; ſed opus habet, ut ad varii generis cauſas, ægrotantis naturam, & alias atque alias circumſtantias & ſymptomata reſpiciat; ita etiam in hoc gravi & periculoſo morbo ſanando, idem fieri debere omnino neceſſe eſt. Nihilominus tamen generales has medendi indicationes, pro ſcopo, per medicamenta ſuccurrendi, habere debet, quæ ſunt primo, ut materia vitioſa pernicialis cauſticæ indolis, circa ſtomachum hærens temperetur, corrigatur ac demulceatur: ſecundo, blande per diſcutientia vel commoda evacuantia removeatur: tertio, atroces dolores & ſpaſmi, qui vires mirum quantum deprimunt ſopiantur; & quarto, ut tonus & robur ventriculi & inteſtinorum a dolorum & ſpaſmorum violentia labefactatum, idoneis remediis reſtituatur & confirmetur.

§. XXVI.

Quia ſæpius acidi pontici humores accumulati ac congeſti in ſtomachi regione, bilem in duodeno per intimam mixtionem porraceam, æruginoſam & valde corroſivam reddunt, & arrodendo tunicas nerveas, ſunt doloris cardialgici cauſa, idque non raro in hypochondria-

cis, nec non a nimia vinorum acidorum ingurgitatione & fructuum horeorum fermentatione evenit, ſolis utique abſorbentibus, nec non acrimoniam demulcentibus, non adeo difficulter curam expediri poſſe experientiæ conforme eſt. Quo nomine pulveres qui lapides cancrorum, cornu cervi philoſophice præparatum, conchas vel matrem perlarum, cryſtallum montanam vel melius glaciem Mariæ præparatum recipiunt, commendamus, præſertim ſi cum aqua carminativa leniter ſpirituoſa exhibentur. Pertinent huc quoque ad infringendam & mulcendam acrimoniam egregia oſſium ſive cornu cervi gelatinoſa decocta probe ſaturata, decoctum avenæ excorticatæ, cum amygdalis dulcibus ſemine papaveris ſubactum & & cum ſyrupo papaveris albi edulcoratum.

§. XXVII.

Ubi vero bilis valde acris ſulphurea & calida, ab ira maxime commota, cauſam hujus mali ſubminiſtrat, conſultum eſt ejusmodi jam laudatis pulveribus, aliquot grana admiſcere nitri purificatri pro doſi, atque in decocto eos exhibere. Opus vero interdum eſt correctam bilem leniter per alvum evacuare. Experientia etiam crebriori didicimus, in hoc atroci adfectu, ſi a bile nimis calida ebulliente & cauſtica obortus fuerit, ſolam aquam puram & frigidam, per vices, usque ad menſuram dimidiam vel ultra hauſtam, tecto bene corpore & impoſito ſtomachali regioni calido fomento, inſigniter profuiſſe, ac ſubſecuto ſudore per univerſum corpus, dolorem fuiſſe ſummo cum levamine diſcuſſum: eoque remedio acrimoniam bilioſam non modo dilutam & temperatam, ſed & nimium æſtum depreſſum, ac denique ipſum robur, quod ingenti calore & dolore dejectum erat, quodammodo reſtitutum fuiſſe. Vidimus quoque cardialgiam cum cholerica paſſione junctam; hoc unico remedio ſummo cum levamine conquieviſſe.

§. XXVIII.

Sique cardialgiæ bilioſæ quod ſæpius fit, vomitio jungitur, liquarem anodynum ſic dictum mineralem HOFFNANNI cum inſigni fructu in aqua frigida fontana, vel aqua ex floribus v. g. chamomillæ, millefolii, acaciæ, tiliæ, ſambuci, liliorum convallium, primulæ veris, roſarum parata, adhibuimus. Sub hoc ſtatu magnopere cavendum eſt, ne Medicus calidas eſſentias ſtomachales vel carminativas porrigat, vel nimium calida aut crebriora calidorum infuſorum uſu, ægrum maceret, quippe hæc omnia dolorem magis augent, quam minuunt.

§. XXIX.

Ubi vero intenſus, preſſorius, & gravativus, ſtomachalem regionem diutius infeſtat dolor, isque a cruditatibus acido-viſcidis, firmiter ventriculi aut duodeni tunicis & plicis inhærreſcentibus oritur, quod frequentiſſime in iis, qui ex morbo iam convaluerunt, ac qui etiam ab aliis cauſis infirmum habent ventriculum, evenit, tunc utique alia curandi opus eſt ratione. Nam ſub tali caſu, medicamenta digeſtiva, & quæ ſalino oleoſo & aromatico incidente ac roborante principio agunt, neceſſaria ſunt: quo nomine probatæ & expertæ virtutis ea quæ ſequuntur, proponere & laudare voluimus, ac primo pulverem qui ita habet. Rec. radicis ari, pimpinellæ, zingiberis, galangæ, flavedinis corticum aurantiorum, ſeminis cumini, macis, ſingulorum drachmam, ſacchari Canarienſis ad pondus omnium. M. f. Pulvis. Doſis eſt drachma & ultra: dein ſequens ſe commendabit mixtura: rec. Eſſentiæ Zedoariæ, carminativæ Wedelii, ſpiritus de tribus ana drachmas duas, balſami noſtræ vitæ guttas XV. Interdum vero opus eſt, ut ante horum uſum, colluvies vitioſorum humorum, ſi nimia eſt, blande per ſuperiora educatur præ-

ſertim ſi ad vomitum appareat diſpoſitio. Verum tunc non facile ultra radicem ipecacuannæ aſcendere licet: cum hæc non tam valide nervoſas tunicas commoveat atque aggrediatur, nec poſt operationem, magnam diſpoſitionem ad vomitum relinquat, ſicut ea quæ ex ſtibio parantur conſueſcunt.

§. XXX.

Ab hauſto veneno cauſtico, item a nimis draſtico, purgante & vomitorio, ſi quis in hoc malum, quod vitæ ſæpius præſens minatur periculum, conjectus fuerit, tunc vix efficacius auxilium, ac in uſu lactis recentis, item in oleoſis, oleo amygdalorum dulcium, olivarum, ſufficiente quantitate hauſtis, addita ſimul doſi theriacæ veteris expectandum erit. Præſtat vero in principio tantum lac ſolum, ſive melius ejus cremorem ſine theriaca dare, ne vomitus & ſeceſſus, quo ſæpius optime venenum & corroſiva materia ſimul expellitur, nimis cito ſiſtatur.

§. XXXI.

Quando cardialgia ceu ſymptoma, aliis morbis maxime acutis ſive exanthematicis ſupervenit, quod rarius fit ſine periculo, tum pulveres bezoardici, cum aliquot granis nitri, & quarta parte vel dimidio grani camphoræ, ob vim blande diapnoicam & diſcutientem, non carent uſu eximio. Sed conſulo ob auſpicatum & meliorem, quem D. PRÆSES ſæpius deprehendit ſucceſſum, ut cum emulſione, quæ ex amygdalis dulcibus, ſeminibus IV. frigidis, & ſemine cardui Mariæ, cum aquis florum, concinnata eſt, pulveres dicti propinentur. Sique materia a ſuperficie corporis retropulſa veneni propemodum indolem referens,

rurſus ad extimam cutim releganda cenſetur, liquorem anodynum mineralem D. D. PRÆSIDIS, cum quarta parte ſpritus Buſſii mixtum, & per vices pro re nata datum, adhibito ſimul conveniente & placido regimine diaphoretico, ſæpe numero longe utiliſſimum invenimus.

§. XXXII.

Quando a menſibus ſubſiſtentibus, & repreſſo inde ſanguinis impetu ad præcordia, mali origo eſt, tunc utique venæſectio in pede celebranda, modo non fiat, in paroxyſmo, ſed eo remittente, nec ſub extremorum frigore, præſens & efficax auxilium præſtat. Poſtea reliqua curatio, cum blande anodynis & diſcutientibus externe adhibitis, erit conficienda. Nos cum D. D. PRÆSIDE in omni dolore cardialgico, ceu peculiaris virtutis remedium, flores chamomillæ vulgaris & quæ ex iis parantur, plurimum commendamus; cujus generis aqua florum chamomillæ, oleum deſtillatum delicatiſſimum verum, non eum oleo therebintinæ adulteratum, in elæoſaccharum redactum, item Eſſentia bene ſaturata cum Spiritu florum chamomillæ non adeo ſpirituoſo, & elæoſaccharo ejusdem olei adornata, ad motus ſpaſticos ſopiendos, longe efficaciſſima. Spectat huc quoque extractum, quod eum aliis convenientibus, intra pilulas recipi poteſt. Vulgatiſſimum, ſed revera valde probatum domeſticum eſt decoctum chamomillæ florum, cum cereviſia vel avena excorticata, vulgo Haber-Grütz, addito præſertim oleo amygdalarum dulcium & calide pervices hauſtum.

§. XXXIII.

Deinde in omni dolore cardialgico, clyſteres ano in-

infundere demulcentes & emollientes, nunquam non proficuum. Quales ex floribus chamomillæ, ex oleo horum coĉto & deſtillato, item ſeminibus IV. carminativis parati, ſi ex laĉte coquantur, ſunt omnium optimi. Sed opus eſt, ut bis vel ter quandoque injiciantur, nam blando ſuo tepore demulcente, nec non rigidas fibras laxante ac emolliente facultate, uti in omnibus fere gravioribus doloribus, ita etiam in hoc, inſigne levamen afferunt.

§. XXXIV.

In præcordiali & gravi dolore quoque, nunquam non exterius epigaſtricæ regioni applicata idonea remedia, magnæ obſervantur utilitatis; & inter plura alia ſummam & mirabilem efficaciam eorum, quæ ſequuntur D. D. PRÆSES ſæpius expertus eſt. Inter quæ primum eſt linimentum, ita componendum: recipe theriacæ, olei nuciſtæ expreſſi utriusque unciam, caſtorei, croci balſami Peruviani ana drachmam, olei de cedro, caryophillorum ana guttas XX, camphoræ drachmam dimidiam. Alterum eſt ſequeus epithema. Rec. Herbæ menthæ, florum chamomillæ vulgaris, Romanæ, ſambuci, ſingulorum Manipulum, baccarum lavri, juniperi utriusque unciam dimidiam, ſeminis cymini, carvi, caryophillorum nucis moſchatæ, ana drachmas II. C. C. D. S. Species in Rhein-Wein zu kochen. Prodeſt quoque balſamus vitæ D.D. PRÆSIDIS, ſi cum duabus partibus laudati liquoris anodyni & duodecima camphoræ parte mixtus, abdomini applicetur.

§. XXXV.

Si vermes cauſam ſubminiſtrant, tunc utique longe

alia

alia curationis eſt ingredienda via. Minime vero, ſi hoſpitium eorum eſt in ventriculo, fortiora anthelmintica, præſertim quæ acri, valida arrodente facultate, operationem ſuam exſequuntur, ut mercurialia, vitriolum Veneris, vel Martis, purgantia aloëtica vel etiam ſalia alias non inutilia porrigenda; eo, quod hæc malum ſæpius exaſperent: ſed potius lac tepidum, cum oleo amygdalarum dulcium ſufficienti quantitate offerendum. Quæ demulcendo, & eſcam pariter animalculis his, ne arrodant tunicas, præbendo aptiſſima ſunt; maxime omnium vero, eam quoque ob rationem, quia, ſi tepide lac in magna copia hauriatur, ventriculi inverſione facta, ingrati iſti hoſpites per ſuperiora ejiciuntur.

§. XXXVI.

Hypochondriaco - ſpaſmodicæ paſſioni obnoxii, crebro recurrentibus hiſce anxiis doloribus, per longum tempus premuntur. Quo in caſu, omnibus aliis inaniter adhibitis, aquas thermales, præſertim Carolinas aliquoties uſurpatas D. D. PRÆSES utiliſſimas obſervavit. Sed harum uſus interdum reiterari debet. Hæmorrhoidalem fluxum inde ſecutum, maximo cum levamine, *Idem* non ſemel eſt expertus. Ceterum Elixir balſamicum D.D. PRÆSIDIS, cum eſſentia caſtorei remixtum, item pulveres temperati leniter nitroſi, antiſpaſmodici, Venæſectiones æquinoctiales, in chronicis iſtiusmodi doloribus, magno ſunt præſidio.

§. XXX.

Ad recurſum pernicioſi hujus mali impediendum, plura occurrunt notatu digna. Primo, non facile, qui ad hoc malum ſunt diſpoſiti, purgantia præſertim acriora admittere debent: quia hæc natura ſua, ſtomacho ejusque partibus infenſa, ingentem, ſi crebrius uſurpanpantur, infirmitatem relinquunt. Qua nihil ad recidivas

contrahendas peius eſt, præter hæc, motum humorum, ad primam regionem ex aliis partibus, alliciunt. Videndum tamen nihilominus, ut alvus ſemper maneat libera atque aperta, quod multo tutius fit, quando per alimenta id præſtare allaboramus. Deinde contra frigus quam maxime & præcordialis & dorſalis regio, ubi ventriculus cum orificiis ſitum ſuum occupat, ſufficientium integumentorum ope, munienda erit. Quam nocivum enim partibus nervoſis, & morbis qui in eo conſiſtunt, frigus ſit, dici vix poteſt. Vix autem eo perduci homines poſſunt, ut veritati huic fidem faciant, eamque intelligant. Denique, victum quod concernit, ab omnibus exceſſiva qualitate & intemperie prædictis, nimis ſalitis, fumo induratis, pipere, allio, aceto, raphano ruſticano conditis, & huic generi ſimilibus abſtinere oportet. Viciſſim maiorem in modum commendamus iura galli, ac carnis vitulinæ; & ut ſibi a pingui carne temperent, inprimis quando potio frigida ſuperingeritur, vel externo frigore ſtomachalis regio tangitur, ſuademus.

NOBI-

NOBILISSIMO
DOMINO CANDIDATO
S. P. D.
PRÆSES.

E*Quidem innumeris, mortalitatis noſtræ lege, obſtringimur malis, & vel mille conterimur affectibus. Nihil vero ex iis gravius, nihil magis videtur formidabile, quam atrocibus diu torqueri doloribus: quorum ea indoles eſt ac potentia, ut non modo corpus, ceu animæ ſpiritualis domicilium, graviter concutiant, ſed ipſum quoque animum turbent, atque e ſede ſua dimoveant. Quare ab antiquiſſimo inde tempore, extiterunt Philoſophi, qui ſummum bonum in voluptate animi & corporis ponentes, allaborarunt, ut ſaluberrimis præceptis, ad dolores perferendos, animum componerent. At vero, quod parum vel potius nihil, hac in re profecerint, vel ex eo eluceſcit, quod plures, præ dolorum vehementia, perditiſſime fatalem diem occupaverint, & ita ipſi Philoſophiam ſuam peſſime contaminaverint. Si vero dolorum abſentia, quicquam ad animi quietem & tranquillitatem, ſi etiam quicquam ad ſtatus noſtri integritatem conferre valet, uti omnino plurimum poteſt; tunc certe ejusmodi beneficia non a philoſophica di-*

ſciplina, ſed a perito Medico petenda ſunt, qui ab immanibus doloribus pro eorum diverſitate, cauſarum quoque & partium quas infeſtant, idoneis remediis, mentem & corpus vindicare poteſt. Crudeliſſimus vero omnium eſt, qui nervoſis ſtomachi orificiis paulo per vieacius inſidet, & vulgo Hertzens-Angſt, Magen-Krampff *dicitur. De cujus natura, generatione, & cauſis* Tua, Nobiliſſime DOMINE CANDIDATE! *tradit præclara, præſens diſputatio; in qua expertiſſima, ad abigendum hunc vitæ infenſisſimum morbum, propoſuiſti remedia. Ceterum* Tibi, *ex animo gratulor, de ſtudiorum curſu ad auſpicatum finem perducto,* Teque *præ aliis felicem prædico, quod antequam* Te *ad Medicinæ ſacra applicaveris, genuinæ Philoſophiæ, præſertim Phyſices principia prius imbiberis: id quod maxime in Auditoribus meis nunquam non deſidero. Laudo quoque* Tuam *diligentiam, tam aſſiduam, ut per IV. annos, vix horam prælectionum noſtrarum* Phyſicarum, Chymicarum, Clinicarum *prætermiſeris. Ex quo etiam factum eſt, ut non ſine ſingulari noſtro applauſu, poſt examina exantlata, dignus* Summis Honoribus *iudicatus fueris. Nihil reliquum eſt, quam ut* Tuam *diligentiam & virtutem* PATRONIS *liberaliter commendem, DEVM precans, ut Sua gratia,* Tuis *ſtudiis & laboribus Practicis adeſſe velit, quo Patriæ, miſeris ægrotantibus,* Tuisque, *fructus afferre poſſit inſigniſſimos. Vale Dabam Halæ Salicæ*

d. XII. *April.* CIↃ IↃCCXXXI.